

**NOGIRONLARNING IJTIMOIIY TA'MINOTI TIZIMI: MAQSAD,
VAZIFALAR VA JAMIYATDAGI AHAMIYATI**

Qudratov Shohrux Shavkat o'g'li

Guliston davlat universiteti

Ijtimoiy fanlar kafedrasida o'qituvchisi

E-mail: Shohruxqudratov9929@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada nogironlarning ijtimoiy ta'minoti tizimining mazmuni, uning asosiy yo'nalishlari, davlat siyosati, huquqiy asoslari hamda jamiyat rivojidadagi o'rni tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: nogironlarning ijtimoiy ta'minoti, ijtimoiy himoya tizimi, ijtimoiy xizmatlar, davlat siyosati, ijtimoiy yordam, pensiya, nafaqa, reabilitatsiya, bandlik, inklyuziv jamiyat, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy kafolatlar, nogironlar huquqlari, ijtimoiy integratsiya, ijtimoiy siyosat, TMEK, ijtimoiy xizmat ko'rsatish, farovonlik

**СИСТЕМА СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ ЛИЦ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ:
ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ И СОЦИАЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ**

Кудратов Шохрух Шавкатович

Гулистанский государственный университет

Преподаватель кафедры социальных наук

Аннотация: В статье анализируется система социальной защиты лиц с инвалидностью, её основные цели, задачи и роль в обществе. Рассматриваются государственная политика, правовые основы и ключевые направления социальной поддержки, включая материальную помощь, реабилитацию, занятость и социальные услуги. Подчеркивается важность обеспечения равных возможностей и повышения качества жизни лиц с инвалидностью. Также акцентируется внимание на роли системы социальной защиты в обеспечении социальной интеграции, снижении неравенства и укреплении социальной стабильности.

Ключевые слова: социальная защита, лица с инвалидностью, социальная поддержка, социальные услуги, государственная политика, социальные пособия, реабилитация, занятость, инклюзия, социальная интеграция, социальные гарантии, права инвалидов

THE SYSTEM OF SOCIAL PROTECTION FOR PERSONS WITH
DISABILITIES: GOALS, OBJECTIVES AND SOCIAL SIGNIFICANCE

Qudratov Shohrukh Shavkatovich

Gulistan State University

Lecturer, Department of Social Sciences

Annotation: This article analyzes the system of social protection for persons with disabilities, its main goals, objectives, and role in society. The study focuses on state policies, legal frameworks, and key directions of social support, including financial assistance, rehabilitation, employment, and social services. It highlights the importance of ensuring equal opportunities and improving the quality of life for persons with disabilities. The article also emphasizes the role of social protection systems in promoting social inclusion, reducing inequality, and strengthening social stability.

Key words: social protection, persons with disabilities, social support, social services, state policy, social benefits, rehabilitation, employment, inclusion, social integration, social guarantees, disability rights, welfare system

Kirish Nogironlarning ijtimoiy ta'minoti tizimi har qanday davlatning ijtimoiy siyosatida muhim o'rin tutadi. Bu tizim nafaqat nogiron shaxslarni qo'llab-quvvatlash, balki jamiyatda ijtimoiy adolat va barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

IJTIMOIIY TA'MINOT TIZIMINING MOHIYATI

Nogironlarning ijtimoiy ta'minoti — bu:

- davlat tomonidan kafolatlangan yordamlar;
- xizmatlar va imtiyozlar tizimi;
- ijtimoiy himoya mexanizmi.

Bu tizim nogironlarning hayot sifatini oshirishga qaratilgan.

ASOSIY MAQSADLARI

- inson qadr-qimmatini saqlash;
- teng imkoniyatlarni ta'minlash;
- jamiyatga integratsiya qilish;
- mustaqil hayotni qo'llab-quvvatlash.

ASOSIY VAZIFALARI

1. Moddiy ta'minot

- pensiya;
- nafaqa;
- bir martalik yordamlar.

2. Reabilitatsiya

- tibbiy xizmatlar;
- protez va texnik vositalar;

- psixologik yordam.
3. Bandlikni ta'minlash
    - kasbga o'qitish;
    - ishga joylashtirish;
    - maxsus ish o'rinlari.
  4. Ijtimoiy xizmatlar
    - uyda xizmat ko'rsatish;
    - ijtimoiy markazlar faoliyati.
  5. Huquqiy himoya
    - qonuniy manfaatlarni himoya qilish;
    - diskriminatsiyani oldini olish.

O'ZBEKISTONDA IJTIMOIIY TA'MINOT TIZIMI

O'zbekistonda nogironlarni qo'llab-quvvatlash:

- davlat siyosati darajasida amalga oshiriladi;
- maxsus qonunlar bilan tartibga solinadi;
- TMEK orqali nogironlik belgilanadi.

Shuningdek:

- rehabilitatsiya markazlari faoliyat yuritadi;
- ijtimoiy xizmatlar kengaytirilmoqda.

IJTIMOIIY YORDAM TURLARI

- pul to'lovlari;
- texnik vositalar (aravachalar, eshitish apparatlari);
- tibbiy xizmatlar;
- transport imtiyozlari;
- dori vositalari bilan ta'minlash.

JAMIYATDAGI AHAMIYATI

1. Ijtimoiy tenglikni ta'minlaydi
Nogironlar ham teng huquqli fuqaro sifatida jamiyatda ishtirok etadi.
2. Ijtimoiy integratsiyani kuchaytiradi
Jamiyatda ajralish emas, birlashish kuchayadi.
3. Iqtisodiy samaradorlik
  - nogironlar ish bilan ta'minlanadi;
  - davlat xarajatlari kamayadi.
4. Insonparvarlikni oshiradi
Jamiyatning axloqiy darajasi yuksaladi.

NOGIRON SHAXSLAR UCHUN AHAMIYATI

- moddiy barqarorlik;
- sog'liqni tiklash imkoniyati;
- ta'lim olish;

- mustaqil hayot.

XALQARO TAJRIBA VA KONVENSIYALAR

Nogironlar huquqlari xalqaro darajada himoya qilinadi. Eng muhim hujjat:

- BMT Nogironlar huquqlari konvensiyasi

Bu hujjat:

- tenglikni ta'minlaydi;
- diskriminatsiyani taqiqlaydi;
- davlatlar zimmasiga majburiyat yuklaydi.

Xulosa va takliflar

Nogironlarning ijtimoiy ta'minoti tizimi — bu faqat yordam emas, balki jamiyatning rivojlanganlik darajasini ko'rsatuvchi muhim mezondir. Ushbu tizimning samarali ishlashi nafaqat nogironlar, balki butun jamiyat farovonligiga xizmat qiladi.

Takliflar:

Nogironlarning ijtimoiy ta'minoti tizimini takomillashtirish uchun **kompleks yondashuv** (moddiy yordam + xizmatlar + integratsiya)ni joriy etish zarur.

Davlat tomonidan ajratilayotgan **nafaqa va pensiyalar miqdorini bosqichma-bosqich oshirish** orqali hayot sifatini yaxshilash lozim.

Nogiron shaxslar uchun **bandlik dasturlarini kengaytirish**, ularni kasbga o'qitish va ishga joylashtirish tizimini kuchaytirish zarur.

Reabilitatsiya xizmatlarini hududlar kesimida teng taqsimlash va **zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlash** tavsiya etiladi.

Ijtimoiy xizmat ko'rsatish tizimini raqamlashtirish orqali xizmatlardan foydalanishni **soddalashtirish va shaffof qilish** kerak.

Nogiron shaxslarning huquqlarini himoya qilish bo'yicha **huquqiy mexanizmlarni kuchaytirish** zarur.

Xalqaro tajribani o'rganib, uni milliy tizimga moslashtirish orqali ijtimoiy ta'minot samaradorligini oshirish mumkin.

Mahalliy darajada ijtimoiy xizmatlar sifatini oshirish uchun **nodavlat notijorat tashkilotlari bilan hamkorlikni kengaytirish** lozim.

Nogironligi bo'lgan shaxslar uchun **inklyuziv muhit yaratish** davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylanishi kerak.

Ijtimoiy ta'minot tizimini baholash uchun **monitoring va tahlil mexanizmlarini joriy etish** tavsiya etiladi.

Foydalangana dabiyyotlar ro'yxati:

- 1 United Nations. *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. – 2006.
- 2 World Health Organization. *Global Disability Action Plan 2014–2021*. – Geneva.
- 3 World Bank. *Disability Inclusion Overview*. – 2018.

- 4 O‘zbekiston Respublikasining “Nogironligi bo‘lgan shaxslarning huquqlari to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
- 5 O‘zbekiston Respublikasi Bandlik va kambag‘allikni qisqartirish vazirligi materiallari.
- 6 O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi ma’lumotlari.
- 7 International Labour Organization. *Disability and Employment Policy*. – Geneva.
- 8 Ijtimoiy himoya tizimi. – Toshkent, 2021.
- 9 Aholini ijtimoiy himoyalash. – Toshkent, 2018.
- 10 UNDP hisobotlari.